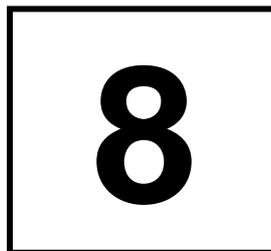

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 3

FACTORS AFFECTING EFFECTIVENESS IN LEARNING AND TEACHING MANAGEMENT
OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER MAHA SARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

เฉลิมพล ศรีรักษ์*

ดร.มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ของครู บรรยากาศในองค์กร และประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู และบรรยากาศในองค์กร กับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และ 3) สร้างสมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 108 คน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 297 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 – 0.74 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู (X_2) และตัวแปรปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กร (X_3) โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีความสัมพันธ์ในทางบวกทุกตัว และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

*** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$Y' = .781 + .471X_3 + .248X_2 + .143X_1$$

และ สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z'_Y = .440Z_{X_3} + .256Z_{X_2} + .162Z_{X_1}$$

ABSTRACT

The present research aimed to 1) study the levels of factors namely, the academic leadership of the administrators, the achievement motive of the teachers, the organizational climate, and the effectiveness in learning and teaching management of the teachers in schools under the supervision of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3, 2) study the relationship between the academic leadership of the administrators, the achievement motive of the teachers, and the organizational climate with the effectiveness in learning and teaching management of the teachers in schools under the supervision of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3, and 3) construct the prediction equations of the factors that affect the effectiveness in learning and teaching management of the teachers in schools under the supervision of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. The samples of the study were 108 school administrators and 297 teachers in the schools under the supervision of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. The sample size was determined by employing Krejcie & Morgan's sampling size table. Then, the multi-stage random sampling technique was used. The research instrument was the questionnaire constructed by the researcher. The discrimination value was between 0.29 – 0.74 and the reliability of the whole questionnaire was 0.91. The statistics used for data analysis were Percentage, Mean, Standard Deviation, Pearson's Correlation Coefficient, and Multiple Regression Analysis.

The results found in the study were as follows:

1. The overall aspect of the factors, namely, administrators' academic leadership (X_1), the teachers' achievement motives (X_2), and the organizational climate (X_3) were rated at high level.
2. The relationship of all the factors that affect the effectiveness in learning and teaching management of the teachers in schools under the supervision of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 was found to be positive with the statistical significance at the .01 level.
3. The prediction equation of raw scores for the effectiveness in learning and teaching management of the teachers in schools under the supervision of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 was

$$Y' = .781 + .471X_3 + .248X_2 + .143X_1$$

The prediction equation of standard scores for the effectiveness in learning and teaching management of the teachers in schools under the supervision of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3 was

$$Z'_Y = .440Z_{X_3} + .256Z_{X_2} + .162Z_{X_1}$$

บทนำ

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยแนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และการจัดการศึกษานั้น ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า

การศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษาและ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจัดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถ ดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยกำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง โดยมีความมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) มีแนวคิดหลักในการจัดการศึกษา ว่าเป็นการศึกษาเพื่อคนทุกฝ่าย (Education for All) และทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) อันเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้นถูกมองว่าล้มเหลวเสมอมา (รุ่ง แก้วแดง, 2543 ; สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน, 2555) และจากการจัดอันดับตามรายงานของ World Economic Forum ในปี พ.ศ. 2555 – 2556 ปรากฏว่าประเทศไทยมีอันดับคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในลำดับสุดท้ายคือ อันดับที่ 8 มีคะแนนต่ำที่สุด เป็นรองจากประเทศเวียดนาม ที่ได้อันดับ 7 และประเทศกัมพูชา อันดับ 6 (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, 2556) จากข้อมูลที่ได้ พบว่า ปัญหาของนักเรียนไทย คือ คิดไม่เป็น ซึ่งมูลเหตุที่สำคัญมาจากปัญหาที่สะสมมานานหลายประการ อันเกิดมาจากระบบการเรียนการสอน หลักสูตร ครูผู้สอน โอกาสทางการศึกษา รวมไปถึงคุณภาพของนักเรียนไทย ดังที่ถูกเปิดเผยโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 ว่า เด็กไทยมีระดับเชาวน์ปัญญาที่ 98.59 ซึ่งต่ำกว่าค่ามัธยฐานของเชาวน์ปัญญาโลกที่ระดับ 100 (The Nation, 2011)

จากปัญหาและความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาของไทย ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครู รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีประสบการณ์โดยตรง สัมผัสกับนักเรียนที่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ จึงเห็นว่า ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษายังต่ำมาก นักเรียนขาดโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้นักเรียนไม่มีคุณภาพ สืบเนื่องมาจากปัญหาหลายประการที่โรงเรียนประถมศึกษาประสบ เช่น การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน การขาดแคลนครูที่มีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี ครูมีจำนวนไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน งบประมาณไม่เพียงพอ ครอบครัวยากจนมีฐานะยากจน และอาศัยอยู่ในเขตชนบทห่างไกล ไม่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษาของบุตรหลานได้ ประกอบกับการมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาของผู้ปกครอง จึงไม่ส่งเสริมและสนับสนุนบุตรหลานเรื่องการศึกษา จากปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พยายามแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยการคิดค้นมาตรการที่หลากหลายที่จะพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ภายใต้แนวคิดที่ว่า “โรงเรียนใดที่พึงรวมได้ รวม โรงเรียนใดที่ยุบได้ โรงเรียนใดที่ดำรงอยู่ ต้องอยู่อย่างมีคุณภาพ โดยไม่ดูคับขันทรัพยากร” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

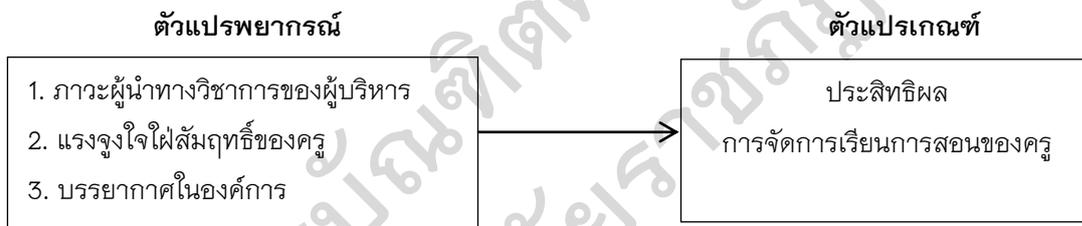
จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งเสริมคุณภาพของนักเรียนไทยในช่วงชั้นประถมศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลและมีคุณภาพยิ่งขึ้น เป็นการตอบสนองนโยบายปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เพราะเมื่อนักเรียนมีคุณภาพก็จะเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความเข้มแข็งและมีความรู้ ซึ่งเป็นทุนที่มีพลังในการต่อสู้กับความยากจน และเป็นพลเมืองช่วยพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน และแข่งขันได้ในระดับนานาชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู บรรยากาศในองค์การ และประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู และบรรยากาศในองค์การ กับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จากการศึกษา สรุป และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สรุปเป็นกรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับตัวแปรพยากรณ์ของการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู และผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปีการศึกษา 2556 จำนวนเป็นครู 1,270 คน และผู้บริหาร 108 คน รวมทั้งสิ้น 1,419 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู และผู้บริหารในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607- 610 ; อ้างถึงใน สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2555 : 49-50) ได้กลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 297 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น 405 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยสร้างเป็นข้อความความคิดเห็นที่ครอบคลุมปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จำนวน 29 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวของ Likert Scale โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.2 เป็นข้อความความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.3 เป็นข้อความความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศของคณาจารย์ จำนวน 48 ข้อ แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ชนิดไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอื่นๆ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย แบบสอบถามที่ได้นำไปใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

3. นำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาและนำมาแก้ไข ปรับปรุง

4. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

5. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้น นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง

6. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

6.1 นำผลของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) (เฟซิญ กิจระการ. 2542 : 141) หลังจากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2555 : 111)

6.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 30 คน

6.3 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 – 0.74

6.4 นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่เชื่อถือได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91

7. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือในการแจ้งโรงเรียน ที่ต้องการเก็บข้อมูล เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แจกแบบสอบถาม จำนวน 405 ชุด รับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองในบางส่วน และบางส่วนขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างให้ส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ ได้กลับคืนมา 394 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.28

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมาทุกชุด และนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าทางสถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. สถิติที่ใช้ในการหาค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความคิดของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ตัวแปรปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ และตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการหาค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

4. สถิติที่ใช้ในการหาค่าสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีการคัดเลือกตัวแปรแบบ Stepwise

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X1) ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ (X2) และปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู (X3) อยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม

ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู	N = 394		ระดับความคิดเห็น
		S.D.	
1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X1)	4.42	0.51	มาก
2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู (X2)	4.09	0.41	มาก
3 บรรยากาศองค์การ (X3)	4.32	0.49	มาก
โดยรวม	4.28	0.47	มาก

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีความสัมพันธ์ในทางบวกทุกตัว และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวแปรปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดกับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู คือ บรรยากาศองค์การ (X3) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X1) และ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู (X2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุดกับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู (X2) บรรยากาศองค์การ (X3) กับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู (Y)

ตัวแปร	X1	X2	X3	Y
X1	1.00	.277**	.653**	.520**
X2		1.00	.390**	.473**
X3			1.00	.646**
Y				1.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$Y' = .781 + .471X_3 + .248X_2 + .143X_1$$

และสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z'_Y = .440Z_{X3} + .256Z_{X2} + .162Z_{X1}$$

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า เพราะบทบาทของผู้บริหารนั้นมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการบริหารงานในสถานศึกษา (สิริรानी วสุภัทร. 2551 : 28) และมีส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิผลการ

จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา (อุบล ทัศนโกวิท. 2558 : 154) และยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเน้นกิจกรรมในด้านการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่ในห้องเรียนของครูอีกด้วย (Davis and Thomas. 1989 : 21) ซึ่งสอดคล้องกับ ทรัสต์ (Trusty. 1986 ; อ้างถึงใน ลักษณะอนงค์ เพชรสังหาร. 2547 : 49) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพทางวิชาการ ผู้บริหารซึ่งเป็นเพียงหลักของสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการด้วย และจากการศึกษาของนักวิจัย เช่น Chell (2001) สุภัทรา วีระวุฒิ (2554) และณัฐณี เวชกุล (2551) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีผลต่อประสิทธิผลภายในโรงเรียน และ วิรุฬหจิต ใบล (2549 : 19) ได้ค้นพบว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ บุคคลสำคัญที่จะเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นตัวจักรแห่งความสำเร็จ เป็นบุคคลที่แก้ไขการจัดการเรียนการสอนที่ด้อยคุณภาพให้หมดไป สอดคล้องกับ สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2546 : 2-4) ที่สรุปไว้ว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล อันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาครู (วันเพ็ญ นันทะศรี. 2556 : 38-42) และการส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (โกศิษฐ์ เพลรินทร์. 2552 : 132 ; ดวงกมล เปียทอง. 2554 : 169 อมรศรี โพธิ์เพชร. 2555 : 227-233 วิณัฐธพัชร์ โพธิ์เพชร. 2556 : 13 ; กรุณา ภู่มะลิ. 2557 : 168-170)

2. ผลการวิจัยปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู พบว่า ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากครูผู้สอนสามารถวางแผน กำหนดเป้าหมายและควบคุมการทำงานในโรงเรียนได้ด้วยตนเอง ครูมีความภาคภูมิใจที่จะเอาชนะงานที่ยากและท้าทาย และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามที่ได้ตั้งมาตรฐานการสอนที่เป็นเลิศไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมยศ นาวิกาน (2543 : 319) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาที่กระทำบางสิ่งบางอย่างให้ดีขึ้น หรือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544 : 172) ระบุว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลมีความพยายามที่จะทำให้ตัวเองประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานที่เป็นเลิศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรศิลป์ ศรีเรืองโร (2553 : 53-55) ที่พบว่า ครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มักจะต้องการทราบข้อมูลย้อนกลับจากการปฏิบัติงานเพื่อนำมาปรับปรุงตัวเอง และมีความคิดริเริ่มในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ

3. ผลการวิจัยปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ พบว่า ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัช กรุดมณี (2540) รุจิราพรรณ คงช่วย (2552) กมลวรรณ รอดจ่าย (2553) ซึ่ง พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา ได้แก่ บรรยากาศองค์การ อาจเนื่องมาจากความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา เพราะเล็งเห็นว่าบรรยากาศในโรงเรียน มีผลต่อพฤติกรรมของครูและนักเรียน และความรู้สึกรักของครูและนักเรียนที่มีต่อสถานศึกษา อันจะไปถึงซึ่งประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนด้วย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบด้านบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนเรียงจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างของงานในโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านนโยบาย และการปฏิบัติงาน ด้านการสนับสนุน ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านความผูกพันต่อองค์กร ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาตนเองในด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และควรสร้างเสริม ปรับปรุงบรรยากาศในองค์กรให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนตลอดเวลา

1.2 ครูเป็นผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน มีความภาคภูมิใจ และรับผิดชอบงาน ครูควรเข้าอบรมเพื่อพัฒนาตนเองด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปปฏิบัติต่อไป

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบบรรยากาศองค์การที่ดีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ รอดจ่าย. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. "Thai Students Found Below Global Average," *The Nation*. 8 July 2011.
- กรรณ ภู่มะลิ. "ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออก," *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8(1) : 158 – 172 ; มกราคม – เมษายน, 2557.
- โกศิษฐ์ เปลรินทร์. การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การบริหารโรงเรียนตามแนวปฏิรูป การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. นวัตกรรมพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2553.
- จันทนา ชุมทัพ. บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5. ปริญญา มหาบัณฑิต ค.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2547.
- ณัฐณี เวชกุล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กระดับดี : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเป็ด ในจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- ดวงกมล เปียทอง. รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์ ป.ด. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 2554.
- ธวัช กรุดมณี. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- พรศิลป์ ศรีเรือไร. การศึกษาปัจจัยเชิงจิตในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2553.
- รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : บริษัทพิชเนค พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2543.

- รุจิราพรรณ คงช่วย. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้. คุษฎีนิพนธ์ ศษ.ค. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2552.
- ลักษณะอนงค์ เพชรสังหาร. ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬลินธุ์ เขต 1. การศึกษาอิสระ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- วันเพ็ญ นันทะศรี. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,” *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*. 8(23) : 31 – 46 : พฤษภาคม – สิงหาคม, 2556.
- วิณัฐพัชร์ โพธิ์เพชร. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,” *วารสารสุทธิปริทัศน์*. 27(84) : 7-27 : ตุลาคม – ธันวาคม, 2556.
- วิรุพจิต ใปลี. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำพู เขต 1-2. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2549.
- ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, สำนักงาน. “วิเคราะห์ World Economic Forum มองจุดอ่อนการศึกษาไทย,” *กรุงเทพธุรกิจ*. 10 กันยายน 2556.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.
- สมพงษ์ จิตระดับ สุ้องคะวาทีน. “เปลี่ยน... รัฐมนตรีศึกษาฯ ทุก 6 เดือน “สุชาติ” สอผ่าน แต่...” *มติชนออนไลน์*. 17 มิถุนายน 2555.
- สมยศ นาวิกการ. *การบริหารเพื่อความเปนเลิศ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- สิร์รานี วสุภัทร. ภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน. วิทยานิพนธ์คุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.
- สุภัทรา วีระวุฒิ. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน จังหวัดนนทบุรี,” *วารสารการบริหารและพัฒนามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 3(3) : 112 – 126 : กันยายน – ธันวาคม 2554.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. “แนวปฏิบัติในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน,” *วารสารวิชาการ*. 6 : 2-5 : สิงหาคม 2546.
- สุรางค์ ไควดระกุล. *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- อมรศรี โพธิ์เพชร. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,” *รายงานสืบเนื่อง (Proceedings) การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 221 – 237 : 13-14 ธันวาคม, 2555.
- อุบล ทศนโกวิท, ทวีป ศิริวิศมร, สมเกียรติ ศรีจักรวาล และวิกร ตันฑฑูฑูฑู. “องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการ เรียนรู้ตลอดชีวิตของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโดยผ่านการรับรู้ของครู,” *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 20(1) : 146 – 157 : มกราคม – เมษายน 2558.
- Chell, J. *Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership : A Summary of Master’s Project*, 2001.
http://www.ssta.sk.ca/research/leadership/95-14.html. [Retrieved August 30, 2014].
- Davis, G.A., and Thomas, M.A. *Effective Schools and Effective Teachers*. Boston : Allyn and Bacon, 1989.
- The Nation. “Thai Students Found below Global Average”. *The Nation*. 8 July 2011. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2556.
- Trusty, F.M. *Administration/Supervisor Career Ladder Orientation Manual*. Nashville, Tennessee: Tennessee Department of Education, 1986.